

Multidisipliner Perspektiften Dini Danışmanlık ve Rehberlik Kapsamında Aile Danışmanlığı

Suzan YILDIRIM
Ahi Evran Üniversitesi
suzan.yildirim@ahievran.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-4703-8965

Araştırma Makalesi	DOI: 10.31592/aeusbed.1039778
Geliş Tarihi: 22.12.2021	Revize Tarihi: 08.03.2022
	Kabul Tarihi: 07.11.2022

Atf Bilgisi

Yıldırım, S. (2022). Multidisipliner perspektiften dini danışmanlık ve rehberlik kapsamında aile danışmanlığı. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(3), 852-871.

ÖZ

Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB)'na bağlı İl Müftülükleri bünyesinde oluşturulan, Aile ve Dini Rehberlik Büroları (ADRB)'na değişik konularda, pek çok soru sorulmakta ve sorular kayıt altına alınmaktadır. Büroda hizmet veren görevliler, danışanların sordukları sorulara cevap vermekte veya diğer kurumlara yönlendirme yapmaktadırlar. Makalenin amacı; danışan sorularının çeşitliliğini ortaya çıkarmak, yapılan yönlendirmelerin yetersizliğine dikkat çekerek, disiplinler arası koordineli çalışmanın önemine vurgu yapmaktır. Bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden, bütüncül tek durum deseni ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama tekniği olarak dokümanlar kullanılmıştır. 2020-2021 yılları arasında İzmir ADRB karteksleri üzerinde çalışılmıştır. Kartekslerde kayıtlı 3443 sorudan, 3047 soru aile ile ilgilidir. 3047 soru içinden konu çeşitliliğine göre 13 üst tematik çerçeve tespit edilmiştir. Tematik çerçeveye göre sınıflandırılan bu sorulara betimsel analiz yapılmış ve yorumlanmıştır. Bulgular; karı-koca arasındaki iletişim problemi, nişan/evlilik konuları, akrabalarla ilişkiler, ebeveyn genç ve çocuk sorunları, boşanma, aile planlaması, psikolojik problemler, miras, aile içi şiddet, bağımlılık, aldatma, cinsel içerikli konular, şeklinde oluşmuştur. En fazla soru karı koca arasındaki iletişim problemi ile ilgilidir. Soru konularının çeşitliliğinden dolayı ADRB'nin dini danışma ve rehberlik yanında; hukuk, alkol ve madde bağımlılığı tedavi merkezi (AMATEM) ve psikolojik yardım hizmeti sunan mesleklerle birlikte iş birliği ve koordineli bir şekilde çalışmasının önemine dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dini danışma ve rehberlik, aile danışmanlığı, aile sorunları, psikolojik danışmanlık, multidisipliner çalışma.

Family Counseling within the Scope of Religious Counseling and Guidance from a Multidisciplinary Perspective

ABSTRACT

Many questions are asked to the Family and Religious Guidance Offices (FRGO), established under the Provincial Mufti of the Presidency of Religious Affairs (PRA), and these questions are recorded. The officers serving in the office answer the questions asked by the clients or make referrals to other institutions. The purpose of the article; to reveal the diversity of the client's questions, to draw attention to the inadequacy of the guidance given, and to emphasize the importance of interdisciplinary coordinated work. This study was carried out with a holistic single case design, one of the qualitative research designs. Documents were used as data collection technique. Between the years 2020-2021, Izmir, FRGO cards were studied. Of the 3443 questions registered in the cartexes, 3047 questions are related to the family. Among 3047 questions, 13 upper thematic frameworks were determined according to the variety of topics. These questions, which were classified according to the thematic framework, were analyzed and interpreted descriptively. Results; communication problem between husband and wife, engagement/marriage issues, relations with relatives, parent, youth and child problems, divorce, contraception and abortion, psychological problems, inheritance, domestic violence, addiction, infidelity and spouse's betrayal, sexual matters. Most questions are about communication problem between husband and wife. Due to the diversity of the question topics, besides FRGO's religious advice and guidance; The importance of cooperation and coordination with the law, alcohol and substance abuse treatment center (ASTC) and professions providing psychological assistance was emphasized.

Keywords: Religious counseling and guidance, family counselling, family problems, psychological counseling, multidisciplinary study.

Giriş

Yaşadığımız dünya, son iki asırda siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik alanlarda hızlı bir değişim geçirmektedir. Endüstri devrimi (Berktaş ve Dimli Oraklıbel, 2021) ile başlayan modernleşme ve teknoloji ile gelen değişim, Avrupa'dan başlayarak tüm toplumları etkisi

altına almıştır (Öter ve Özkul, 2019). Batı ülkelerinde bireysel ve sosyal hayatı derinden etkileyen söz konusu değişimin sonucu olarak; bireycilik, narsisizm epidemisi (Twenge ve Campell, 2010) ve sınır tanımaz özgürlük, doğal olarak ailenin de yapısını ve işlevini değiştirmiştir. Toplumun temeli olan aile, bu yüzyılda artan boşanmalar ya da evliliğin istenmemesi, tek anne veya babadan oluşan aileler, nikâhsız beraber yaşama, evlilikte ihanetin değişik sebeplerle meşru hale getirilmesi, evlilik dışında doğan çocuk sayısının artması, gibi sebeplerden dolayı korkunç bir risk altındadır (Şentürk, 2008). Yaşadığımız otuz yıl içinde ise eşcinsel evlilikler (Ulusoy, 2017) cinsiyetsizlik (Çayıroğlu, 2016) gibi ya da üçüncü cinsiyet (Kamiloğlu, 2018) olgularından dolayı, kurumsal bazda aile ciddi bir tehlike ile karşı karşıyadır.

Türkiye’de aile sorunları, tarihsel süreç içerisinde, geniş aile yapısının doğasında var olan, ailenin ihtiyar bireylerinin tecrübelerinden hareketle, aile içi sorunlar, ailenin yaşlı üyeleri veya yakın akrabalar tarafından problem büyümeden çözüme kavuşturulmuştur (Ortaylı, 2000). Finansal konulardaki sıkıntılarda ise çeşitli amaçlarla kurulmuş vakıflar aileyi ekonomik olarak desteklemiştir (Zümrüt, 2004). Ancak günümüzde modernleşen toplumun bir getirisi olarak, Türk aile yapısı çekirdek aileye dönüşmüş ve aile büyüklerinin tecrübelerinin olumlu etkisi ortadan kalkmıştır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2022). Ayrıca son elli yıl içinde Batı’daki değişimlerden de olumsuz etkilenerek ailede birtakım problemler ortaya çıkmıştır. Dini, manevi ve ahlaki duyarlılığın zayıflamasıyla aile içi iletişimsizlik, aile içi şiddet (Bayer, 2018), aldatma, ebeveyn ve evlat katli, kadın cinayetleri (Gazioğlu, 2013), artan boşanmalar (TUİK, 2022), bunlarla beraber çoğalan psikolojik problemler çıg gibi büyümüştür. Her ne kadar İslam dininin, koruyucu ilkeleri ve kuralları, Türkler’in köklü gelenek ve kültürü olmasına rağmen (Şahin, 2021), Türk ailesi vahim sorunlarla karşı karşıya kalmıştır.

Bu sorunların çözümü konusunda başta Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olmak üzere üniversiteler ve bütün kurum/kuruluşlar ailenin önemi, ailenin korunması, çocukların aile ortamında yetişmesi, aile problemlerinin çözülmesi gibi topyekûn bütün bir aile konusunda çalışma başlatmış her birim kendi çalışma perspektifinden aileyi korumaya ve konuyla ilgili mevcut problemlere çözümler üretmeye çalışmıştır. Bu bağlamda Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) da din hizmetleri kapsamında dini danışmanlık ve rehberlik hizmeti çerçevesinde, 15 Nisan 2002 tarih ve 199 sayılı olur ile il müftülükleri bünyesinde “Aile İrşat ve Rehberlik Bürosu (Aile ve Dini Rehberlik Bürosu-(ADRB)’nu)” oluşturmuş ve ilk defa 2003 yılında 6 il müftülüğü bünyesinde ADRB bürolarını kurmuştur. Vatandaşın yüz yüze ya da telefon ile bürolara tevaccühünün akabinde, bu sayı toplumun ihtiyaçlarından dolayı arttırılmıştır. Bugün, bütün il müftülükleri bünyesinde ADRB büroları bulunmakta ve vatandaş tarafından sorulan aile içerikli sorulara hem dini rehberlik yapılmakta hem de sorular kayıt altına alınmaktadır.

ADRB alanındaki çalışmalar için dergipark sitesinde yapılan taramada; Aybey (2015) “Aile ve dini rehberlik bürolarına gelen sorular ışığında kadınların boşanma nedenleri (Ege bölgesi örneği)” başlığı altında Ege bölgesinde boşanma nedenlerini araştırmıştır. Angın ve Altaş’ın (2018) “Aile ve dini rehberlik bürosu görevlilerinin karşılaştıkları psikososyal sorunlara yaklaşımlarının dini danışmanlık ve rehberlik açısından değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada, örnekler üzerinden gidilerek verilen cevaplara yönelik olarak büro görevlilerinin danışmanlık ilişkisi için gereken koşulları sağlamadığı, danışmanlık becerilerini sergilemede yetersiz kalabildikleri sonucuna ulaşmışlardır. Mürsel ve Onur (2020) tarafından yapılan “Aile ve Dini Rehberlik Bürosu Görevlilerinin Karşılaştıkları Problemlere Dini Danışmanlık ve Rehberliğin Katkısı (Bingöl Örneği)” başlıklı makalede ise Bingöl ilindeki ADRB bürosuna yapılan başvuruların içinde en çok sorulan soruların “evlenme/nikâh ile talak/boşanma” başlığı altında olduğu ve bu alanda yapılan rehberliğe değinilmiştir. Yıldırım ve Certel’in (2021) çalışmada “Dini danışmanlığa konu olan ailevi bir sorun olarak psikolojik problemler” başlıklı makalede ise 2007-2010 yılları arasında İzmir ve Bursa ADRB kayıtlarına girmiş soruların örnekleri üzerinden psikolojik soruların çeşitliliğine dikkat çekilmiş ve daha aktif hizmet için bu konuda yapılması gerekenlere değinilmiştir.

Bu çalışmada ise; İzmir müftülüğü ADRB birimine 2020-2021 yılları arasında kaydedilen soruların üzerinden, “Danışanlar tarafından neler soruldu?” ve görevliler açısından “Hangi sorularda yönlendirme yapıldı?” sorularına cevap bulmak ve soru çeşitliliği üzerinden disiplinler arası iş birliği içinde koordineli çalışmaya dikkat çekilmek istenmiştir.

Yöntem

Bu makale, İzmir müftülüğü ADRB birimine 2020-2021 yılları arasında sorulan aile konulu sorular üzerinden yapılan nitel bir araştırmadan oluşur.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, araştırmanın hem ürünü hem de nesnesi olabilecek nitel araştırma içerisinde bir desen türüdür (Creswell, 2013). Durum desenini Yin, (2017), “güncel ya da yaşanan bir olgunun, bir olayın, bir durumun sorgulaması” şeklinde açıklamıştır. Bütüncül tek durum deseni; tek bir analiz birimi ile oluşan ve kendine özgü durumların çalışılmasında tercih edilen desendir. Bu bağlamda durum çalışmaları; bir kişi, bir olay, bir birim gibi olguların derinlemesine ve boylamsal olarak incelenmesidir (Parker, 2017). Çalışılacak tek bir birim veya durum vardır. Bu bir sınıf, bir okul, bir kurum, bir fabrika, bir işletme, bir mahalle ya da bir köy olabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Aile sorunlarının iletildiği kurumlar; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Aile Toplum Merkezleri (ATM), Aile Mahkemeleri ya da ilgili Barolar ve DİB’in il müftülükleri bünyesinde oluşturduğu ADRB’dir. İl müftülükleri bünyesi içinde vatandaşın her çeşit sorusunu sorduğu “alo fetva hattı 190” müftülüklerin e-mailleri, whatsapp hatları ve ADRB birimleri bulunmaktadır. Bu çalışmada diğer kurumlardaki aile sorunları ve müftülüklerin diğer hatlarında kayıtlı sorular değil, sadece ADRB’de kayıtlı aile içerikli konular/sorular tek durum olarak seçilip, kullanılmıştır. Soruların çeşitliliği ve bu sorulara yapılan yönlendirilmeler ele alınmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu makalede veri toplama tekniği olarak doküman kullanılmıştır. Doküman incelemesi araştırması hedeflenen olgu veya olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi başka veri toplama yöntemleriyle de gerçekleştirilebilir. Ayrıca dokümanlar sadece ek veri kaynağı olarak değil, tek başına bir araştırmanın tüm veri setini de oluşturabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu makalede de İzmir il müftülüğü ADRB karteksleri doküman olarak kullanılmıştır. İzmir ilinin tercih edilmesinin nedeni araştırmacının bu ilde ADRB kartekslerinin arşivlendiği birimde görev yapmış olması ve verilere ulaşma kolaylığından dolayıdır. Verilerin analizinde betimsel analiz uygulanmış ve soru sıklığı da ortaya çıkarılmıştır. Nitel araştırmada araştırmacı, ham verilere araştırma sorusunu sorarak kod, kategori ve temasını oluşturur (Creswell, 2017). Betimsel analiz, elde edilen verilerin belirlenen temalara göre özetlenip, yorumlanmasıdır. Betimsel analizde amaç; elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Bu çalışmada; 2020-2021 yılları arasındaki İzmir ADRB karteksleri incelenip, toplam 3443 sorudan, 3047 soru, aile konulu olarak seçilmiştir. Aile danışmanlığı dışındaki sorular (itikad, ibadet, sosyal hayat, fetva vs.) çalışma dışında bırakılmıştır. Çok yönlü sorulara, eleştirel söylem analizi (Şah, 2020) uygulanarak sadece bir yönü ile ele alınıp değerlendirilmiş ve tek bir bölümde incelenmiştir. 3047 sorudan, araştırma sorusu “danışanlar tarafından neler soruldu?” bağlamında, ham veriler (dokümanlar) okunup, tematik çerçeveye göre (Yıldırım ve Şimşek, 2016) sınıflandırılmıştır. Soru formu eşliğinde hazırlanan sorularla, ana tema aile sorunları olmak üzere alt tema (kategoriler) ve kodlar oluşturulmuştur (Saldana, 2022). Kategoriler oluşturulurken, dokümanlarda görevli tarafından yapılan yönlendirmelerin “ne kadar yönlendirme yapıldı? Hangi kurumlara?” sorusunun cevabı olarak dokümanlar yönlendirmeler kapsamında da sınıflandırılmıştır. Sınıflandırılan veriler betimsel analiz ile değerlendirmeye tabi tutulmuş ve yorumlama yapılmıştır.

Araştırma Etiği

Yapılan çalışmada; anket, mülakat, gözlem, deney ve görüşme teknikleri gibi veri toplama yöntemleri kullanılmamış ayrıca insan veya hayvanların bilimsel amaçlar ile kullanıldığı çalışmalar yapılmamıştır. Çalışmanın temel bölümünü oluşturan verilerin bulunduğu dokümanların kullanımı için, ilgili kurumdan, E-69097877-204-2746465 sayılı yazı ile izin alınmıştır.

Bulgular

ADRB kartekslерinde incelenen toplam 3443 soru içinde aile danışmanlığı ile doğrudan ilgili olmamasına rağmen itikat, ibadet, fetva ve sosyal hayat içerikli bazı konular görevli tarafından kartekslere kaydedilmiştir. Bazı sorular ise mükerrer kayıttır. Tablo 1’de, bunların oranı gösterilmektedir. Ancak aile danışmanlığı konusu dışındaki bu sorular çalışma dışında bırakılmıştır.

Tablo 1

ADRB’de Kayıtlı Tüm Sorular

Kayıtlı Soruların Konuları	Sayı	%
Aile konulu sorular	3047	88,5
Bilgi almak/öğrenmek amaçlı sorular	98	2,8
Fetva almak için sorular	74	2,1
İbadet hayatı ile ilgili sorular	73	2,1
Batıl inanç (Büyü-Muska) konuları	60	1,7
Sosyal hayat ile ilgili konular	48	1,4
Mükerrer kaydedilmiş sorular	30	0,9
İslam tarihi ile ilgili sorulmuş sorular	13	0,4
Toplam/n	3443	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi, ADRB kartekslерinde kayıtlı tüm soruların %88,5’i aile konulu sorulardan oluşmaktadır. %2,8’i danışanın değişik konularda bilgi almak ya da merak ettiği konuları öğrenmek için sorduğu sorulardır. %2,1’i fetva almak amaçlı sorular genelde borsa ve faiz alanı ile ilgili konulardır. %2,1’i ibadet ile ilgili sorular, %1,7’si halk arasında yaygın olan batıl inanç sorularından oluşmaktadır. %1,4’ü sosyal hayatı ilgilendiren konulardır. %0,9’u iki ya da üç-dört defa kaydedilmiş aynı sorulardan oluşan mükerrer kayıtlardır. %0,4’ü ise danışanın İslam tarihi alanında sorduğu sorulardır. Aslında müftülüklerde “Alo Fetva” hattı ile “ADRB” hatları ayrı ayrıdır. ADRB kartekslерine farklı alandaki soruların kaydedilmesinin sebebi olarak; soruyu soran vatandaşın hangi numarayı tuşlayacağını bilmeden herhangi birini çevirerek, karşısına çıkan kişiye sorusunu sorup, ADRB görevliside ADRB hattı arandı düşüncesi ile aile dışı (sosyal, ibadet, fetva) konuların kartekslere kaydedildiği, şeklinde açıklanabilir. Kartekte görevli ismi, sorunun sorulduğu gün, soruyu soran kişinin cinsiyeti hatta soruyu soranın bazan mesleği ile ilgili bilgiler bile yer almaktadır. Bu bilgilerden yola çıkılarak, mükerrer kayıtlar için; aynı gün, aynı soru konusu, aynı görevli tarafından, muhtemelen ya yanlışlıkla ya da unutulmuş iki veya daha fazla kaydedildiği, söylenebilir.

Büroda nöbet usulü hizmet veren görevliler, danışanların dini alan ile ilgi sorularını cevaplandırırken cevabı bilinmeyen ya da alan dışı konular için, danışan ilgili kurumlara yönlendirilmektedir. Yönlendirme yapılan kurumun ismi kartekse kaydedilmiştir. Tablo 2’te, aile sorularından hangi kurumlara ne kadar yönlendirme yapıldığı yer almaktadır.

Tablo 2

ADRB’de Yönlendirmeler

Yönlendirme Yapılan Birimler	Sayı	%
Görevlilerin cevaplandığı soru	2632	76,4
Din İşleri Yüksek Kurulu	493	14,3
Aile okulu	82	2,4
Aile Sosyal İl Müdürlüğü	48	1,4
Aile toplum merkezi (ATM)	31	0,9
Evlilik okulu	26	0,8
Şiddeti önleme ve izleme merkezi (ŞÖNİM)	9	0,3

Çocuk izleme merkezi (ÇİM)	9	0,3
Emniyet	8	0,2
Baro	8	0,2
Çalışma dışında kalan yönlendirmelerin toplamı	97	2,8
Toplam	3443	100

Kartekste kayıtlı soruların %76,4'üne görevlilerin cevap verdiği, %14,3'ünün Din İşleri Yüksek Kuruluna, %2,4'ünün aile okuluna, %1,4'ünün Aile Sosyal İl Müdürlüğüne, %0,9'unun ATM'ye, %0,8'inin evlilik okuluna, %0,3'ünün ŞÖNİM'e, %0,3'ünün ÇİM'e, %0,2'sinin emniyete ve %0,2'sinin de baroya yönlendirildiği, görülmektedir. Kartekslerde bilgi ve fetva almak, ibadet ve sosyal hayat konularında sorulan soruların da %2,8'inin hepsi, Din İşleri Yüksek Kuruluna yönlendirilmiştir. Ancak o sorular çalışma dışında bırakıldığı için, o sorulara yapılan yönlendirmelerde çalışma dışında bırakılmıştır. Tabloda da görüldüğü gibi en fazla yönlendirme Din İşleri Yüksek Kurulu'na yapılmıştır. ADRB kartekslerinde araştırmaya konu olan 3047 sorudan aile içerikli soruların konu çeşitliliği, tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3
İzmir Müftülüğü ADRB'ye Aile Konulu Neler Sorulmuştur

Kategoriler/Temel Problem Konuları	Sayı	%
Karı-koca arasındaki konular/sorunlar	609	20,0
Nişan-nikah ve evlilik soruları	451	14,8
Akrabalar ile ilgili konu ve sorunlar	396	13,0
Ebeveyn genç/ergen konu ve sorunları	303	9,9
Boşanma içerikli konu ve sorular	296	9,7
Ebeveyn çocuk konu ve sorunlar	252	8,3
Psikolojik problem içerikli sorular	147	4,8
Aile planlaması	147	4,8
Miras konulu sorular	114	3,7
Şiddet konuları	108	3,5
Bağımlılık	97	3,2
Karı-kocanın birbirini aldatması	91	3,0
Cinsel konular	36	1,2
Toplam/n	3047	100

Tablo 3'e göre, İzmir Müftülüğü ADRB kayıtlarında aile içerikli soruların konularına göre dağılımında %20,0'si karı-koca arasındaki konuları içeren aile problemleri oluşturmaktadır. Soruların %14,8'i evlilik öncesi konular; nişan, nikah vs. ile ilgilidir. %13,0'ü akrabalar (gelin-kaynana, damat-kaynana, kayınpeder-gelin, kayınpeder-damat, kardeşler arası konular, anne-baba hak ve sorumlulukları vs.) ile ilgili soru ve sorunlardır. %9,9'u ebeveyn genç/ergen arası konular ya da gençlerin kendi aralarında veya düşünce dünyalarındaki soru ve sorunlardır. %9,7'si boşanma soruları, %8,3'ü ebeveyn, çocuk konuları ile ilgilidir. %4,8'i psikolojik problemlerden kaynaklanan sorular ve aile planlaması ile ilgilidir. %3,7'i miras ile alakalı, %3,5'i şiddet içerikli sorular, %3,2'si bağımlılık, %3,0'ü evli kişilerin eşlerini aldatma soruları, %1,2'si ise cinsel içerikli konular ile alakalı sorulardan oluşmaktadır. ADRB kayıtlarında yer alan temel problem konularının (kategorilerin) alt tematik konuları şunlardır:

Karı-Koca Arasındaki İletişim Sorunları/Konuları

Kartekse kayıtlı soruların çoğunluğunu karı-koca arasındaki problem konuları oluşturmaktadır. Tablo 4'te karı-koca arasında problem konusu olarak sorulan, sorular yer almaktadır.

Tablo 4
Karı Koca Arasındaki Konular

Soruların Alt Tematik Konuları	Sayı	%
Karı-koca arasında iletişim sorunu	266	43,7
Karı-kocanın birbirlerine karşı hak ve sorumlulukları ile ilgili konular	109	17,9
Karı-koca arasında ya da ailede ekonomik/finansal problem ve konular	97	15,9

Karı-kocanın arasında din, düşünce, ibadet, fikir ayrılığı ile oluşan sorunlar	68	11,2
Karı-koca arası cinsel konu ve sorunlar	49	8,0
Karı-koca arasında yalan söyleme, küfürlü konuşma vs davranış sorunları	20	3,3
Toplam/n	609	100

Karı-koca arasındaki konuların başında %43,7'si ile iletişim sorunu gelmektedir. %17,9'unu karı-kocanın aile içinde birbirlerine karşı hak ve sorumluluk konularını bilmemelerinden ya da hak ihlallerinden kaynaklanan konu ve problemler oluşturmaktadır. %15,9'unu karı-koca arasındaki finansal problemler veya ailenin ekonomik gelir ve giderleri konusundaki anlaşamamaktan kaynaklanan sorunlar teşkil etmektedir. %11,2'sini karı-koca arasında zaman içerisinde oluşan din, düşünce, fikir, ibadetlerin yapılması konusunda birbirlerinden beklenti veya birbirlerine yapılan baskıdan oluşan sorunlardır. %8,0'i karı-koca arasındaki cinsel konularla ilgili sorulardır. %3,3'ü ise eşlerden birinin normal şartlarda bile küfürlü ve argo konuşması, çok yalan söylemesi vs. gibi konularının oluşturduğu sorulardır. Karı-koca iletişim sorunlarına yönelik olarak yapılan yönlendirmeler, Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5
Karı-koca Arasındaki Konular

Yönlendirme Yapılan Birimler	Sayı	%
Görevlinin cevap verdiği soru sayısı	476	78,2
Din İşleri Yüksek Kurulu	87	14,3
Aile okulu	26	4,3
Aile Sosyal İl Müdürlüğü	10	1,6
Evlilik okulu	7	1,1
Aile toplum merkezi	2	0,3
Baro	1	0,2
Toplam/n	609	100

Karı-koca arasındaki iletişim problemlerinin %78,2'sine görevliler cevap vermiş, %14,3'ü Din İşleri Yüksek Kuruluna yönlendirilmiş, %4,3'ü aile okuluna, %1,6'sı Aile Sosyal İl Müdürlüğüne, %1,1'i evlilik okuluna, %0,3'ü aile toplum merkezine, %0,2'si baroya yönlendirilmiştir.

Nişan-Nikâh ve Evlilik Soruları

Dokümanlar incelendiğinde "Nişan nikah ve evlilik ile ilgili neler soruldu?" sorusunun cevabı ve soru sıklığı, Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6
Nişan- Nikah ve Evlilik

Soruların Alt Tematik Konuları	Sayı	%
Evlilik öncesi/nişanlılık dönemi konular ve sorunlar	81	18,0
Dini/resmi nikah genel konular/sorunlar	73	16,2
Nikahta/evlilikte mehir konusu ve sorunları	59	13,1
Nişanlılık dönemi dini nikah konusu ve sorunları	48	10,6
Resmi nikahlı kadın/erkeğin dini nikahla başkası ile evliliği	42	9,3
Farklı din, mezhep, ırk ve milletten birisi ile evlilik	31	6,9
Boşandıktan sonra aynı/farklı kişi ile yeniden evlilik	30	6,7
Süt kardeş/akraba konuları ve evlilik soruları	22	4,9
Çocuk gelin ya da zorla/baskı ile evlendirilme	18	4,0
Gizli dini/resmi nikah	18	4,0
Ölen koca/baba maaşını almak için dini nikahla yaşama	15	3,3
Nikahsız birlikte yaşama	8	1,8
Geçici/anlaşmalı evlilik	6	1,3
Toplam	451	100

Tabloda görüldüğü gibi, %18,0'i kişilerin evlenmeden önce arkadaşlık, nişanlılık döneminde yaşadığı sorunlar ve konulardır. %16,2'si dini ve resmi nikah konuları ile ilgili sorulardır. %13,1'i

nişanlılık ve evlilik sırasında oluşan mehir konusu ile ilgilidir. %10,6'sı nişanlılık dönemi dini nikah yapılması ile ilgili sorulardır. %9,3'ü resmen evli kişilerin başka birisi ile dini nikahla evlilik soru ve problemleridir. %6,9'u evlenmeden önce farklı din, mezhep, ırk, millet, şehir ve kültürden kişiler ile evlilik konularından oluşan sorulardır. %6,7'si resmen ya da dinen boşandıktan sonra aynı kişi ya da farklı kişi ile evliliğin olup olmayacağı konularındaki sorulardır. %4,9'u süt kardeş veya akraba ile evlilik konularındadır. %4,0'ü toplumda "çocuk gelin" denilen veya yaşı evliliğe uygun bile olsa ailesi tarafından zorla evlendirilme konularından oluşmaktadır. %4,0'ü anne-babadan habersiz yapılan dini, resmi nikah sorularıdır. %3,3'ü ölen babanın ya da kocanın maaşını alabilmek için resmen boşanıp, aynı kişi ile evliliğe devam eden kişilerin sorduğu sorulardır. %1,8'ini nikahsız birlikte yaşama soruları oluşturmaktadır. %1,3'ü ise başka ülke vatandaşlığına girebilmek, ya da başka ülkede oturma izni almak için para karşılığında yapılan geçici ya da anlaşmalı evlilik konularındaki sorulardır. Nişan nikah ve evlilik konularında yapılan yönlendirmeler, Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7

Nişan-Nikah ve Evlilik

Yönlendirme Yapılan Birimler	Sayı	%
Görevlilerin cevaplandığı soru	343	76,1
Din İşleri Yüksek Kurulu	91	20,2
Aile okulu	6	1,3
Evlilik okulu	5	1,1
Baro	2	0,4
Emniyet	2	0,4
Aile Sosyal Hizmet İl Müdürlüğü	1	0,2
ATM (Aile toplum merkezi)	1	0,2
Toplam/n	451	100

Evlilik öncesi konuları oluşturan nişan, nikah ve evlilik konularındaki soruların %76,1'ine görevliler cevap vermiş, %20,2'si Din İşleri Yüksek Kuruluna, %1,3'ü aile okuluna, %1,1'i evlilik okuluna, %0,4'ü baroya, %0,4'ü emniyete, %0,2'si Aile Sosyal İl Müdürlüğüne ve %0,2'si ATM'ye yönlendirilmiştir.

Akrabalarla Olumsuz İlişkiler

Dokümanlar incelendiğinde "akrabalarla ilgili neler soruldu?" sorusunun cevabı ve soru sıklığı, Tablo 8'te yer almaktadır.

Tablo 8

Akrabalarla Olumsuz İlişkiler

Soruların Alt Tematik Konuları	Sayı	%
Kişilerin kendi ve eşlerinin aileleri ile yaşadığı konu ve sorunlar	157	39,6
Diğer akrabalarla yaşanan konu ve sorunlar	95	24,0
Anne-babaya karşı sorumluluk konuları	62	15,7
Kardeşler arası konu ve sorunlar	33	8,3
Hasta, yatalak yaşlı aile bireyleri ile yaşanan sorunlar	13	3,3
Süt anne/baba/akraba konuları	12	3,0
Anne babayı ihmal ve istismar konuları	12	3,0
Komşu ve arkadaşlarla yaşanan konu ve sorunlar	9	2,3
Üvey anne/baba konuları	3	0,8
Toplam/n	396	100

Akrabalarla olumsuz ilişkiler bölümün, başında kişilerin hem kendi aileleri hem de eşlerinin aileleri ile yaşadığı problemler gelmektedir. %39,6'sı eşlerin aileleri (gelin-kaynana, damat-kaynana, gelin-kayınpeder, damat-kayınpeder, vs.) ya da kendi aileleri ile yaşanan konuların oluşturduğu sorulardır. %24,0'ü diğer akrabalarla yaşanan (görümce, kayın, elti, vs.) konulardır. %15,7'si eşlerin anne-babaya karşı sorumluluk konuları ile ilgili sorulardır. %8,3'ü kardeşler arası (kardeşler arasındaki mirastan kaynaklanan problemler, miras başlığı altındadır.) yaşanan çeşitli problemlerden oluşan

sorulardır. %3,3'ü hasta yatalak ve yaşlı aile bireyleri ile ilgili yaşanan konu ve sorunlardır. %3,0'ü anne-babayı ihmal ve istismar konuları ile süt anne/baba ve süt akrabalar ile ilgilidir. %2,3'ü komşu ve arkadaşlarla ilgili konulardır. %0,8'i ise üvey anne-baba konularında sorulmuş sorulardan oluşmaktadır. Yapılan yönlendirmeler, Tablo 9'dadır.

Tablo 9

Akrabalarla Olumsuz ilişkiler

Yönlendirme Yapılan Birimler	Sayı	%
Görevlilerin cevaplandığı soru	329	83,1
Din İşleri Yüksek Kurulu	48	12,1
Aile okulu	9	2,3
Aile Sosyal İl Müdürlüğü	7	1,8
Aile toplum merkezi (ATM)	1	0,3
Evlilik okulu	1	0,3
Emniyet	1	0,3
Toplam/n	396	100

Akrabalar ile ilgili konuların %83,1'ini görevliler kendileri cevaplandırırken, %12,1'ini Din İşleri Yüksek Kuruluna, %2,3'ünü aile okuluna, %1,8'ini Aile Sosyal İl Müdürlüğüne, %0,3'ünü aile toplum merkezine, %0,3'ünü evlilik okuluna, %0,3'ünü emniyete yönlendirmişlerdir.

Ebeveyn ve Genç/Ergen İletişim Konuları

Gençlerin/ergenlerin kendi aileleri ve yaşlıları ile yaşadığı iletişim sorunları ile gençlerin kendi iç dünyalarında yaşadığı inanç ve ibadet konularındaki sorular bu bölüm içinde değerlendirilmiştir. Tablo 10'da ADRB kartekslerindeki ebeveyn genç/ergen iletişim sorularının alt tematik konuları yer almaktadır.

Tablo 10

Ebeveyn Genç/Ergen İletişimi

Soruların Alt Tematik Konuları	Sayı	%
Gençlik/ergelik dönemi inanç ibadet konuları	153	50,5
Ebeveyn genç/ergen iletişim sorunları/konuları	78	25,7
Gençlik/ergelik dönemi problemler	60	19,8
Gençlerin/ergenlerin eğitim konuları	12	4,0
Toplam	303	100

Bu bölümde gençlerin özellikle inanç ve ibadet konularını sorguladıkları sorular başta gelmektedir. %50,5'ini gençlerin/ergenlerin dini inanç, ritüel ve uygulamaları sorguladıkları sorulardır. %25,7'si ergen ve gençlerin kendi aralarında ve ebeveynleri ile yaşadıkları iletişim konularındadır. %19,8'i gençlerin ya da ergenlerin kendi iç dünyalarında (cinsellik, agresif olma vs.) yaşadıkları sorunlar ile ilgili sorulardır. %4,0'ü gençlerin eğitim soruları ile ilgili konuları kapsamaktadır. Ebeveyn ergen/genç konularının yönlendirmeleri, Tablo 11'dedir.

Tablo 11

Ebeveyn Genç/Ergen İletişimi

Yönlendirme Yapılan Birimler	Sayı	%
Görevlilerin cevaplandığı soru	230	75,9
Din İşleri Yüksek Kurulu	58	19,1
ATM	5	1,7
ÇİM	4	1,3
Aile Okulu	4	1,3
Aile Sosyal İl Müdürlüğü	2	0,7
Toplam/n	303	100

Ebeveyn genç/ergen konularının %75,9'unu görevliler cevaplarırken, %19,1'i Din İşleri Yüksek Kuruluna, %1,7'si ATM'ye, %1,3'ü çocuk izleme merkezine (ÇİM), %1,3'ü aile okuluna, %0,7'si Aile Sosyal İl Müdürlüğüne yönlendirilmiştir.

Boşanma

Karteksler incelendiğinde “Boşanma ile ilgili neler soruldu?” sorusunun cevabı ve soru sıklığı, Tablo 12’de yer almaktadır.

Tablo 12

Boşanma İçerikli Konu ve Sorular

Soruların Alt Tematik Konuları	Sayı	%
Öfke/tehdit/şaka/sarhoş/yemin vs ile dini boşanma kelimelerini kullanma	114	38,5
Boşanma sonucu oluşan sorunlar/konular	95	32,1
Dini boşanma konuları/soruları	45	15,2
Resmi boşanma konuları/soruları	27	9,1
Kocanın/kadının boşanmadan aileyi/evi terk etmesi	12	4,1
Formalite boşanma	3	1,0
Toplam/n	296	100

Bu bölümün, %38,5'i öfkeyle, yemin ederek veya tehdit amaçlı, şaka yapmak için ya da sarhoş iken dini boşanma lafzı olan kelimelerin kullanılması ile ilgili olarak sorulan sorulardır. %32,1'i boşanan eşlerin boşanma sırasında ve boşanma sonrasında yaşadıkları problem ve konulardır. %15,2'si öfke, yemin, tehdit, şaka ve sarhoş olma gibi durumların dışında, dinen boşanma konularındaki sorulardır. %9,1'i resmen boşanma konuları ile ilgilidir. %4,1'i evli erkeğin ya da kadının, eşten habersiz evi terk edip bir daha dönmemesi ile ilgili sorulardır. %1,0'i ise formalite boşanma ile ilgili sorulardır. Bu boşanmalar; aslında başka bir ülkede vatandaş olmak, yurt dışında çalışmak, oturum almak için evli erkeklerin eşini resmen boşayıp, evliliklerine devam ettikleri uygulamaların sorulduğu konulardır. Yönlendirmeler, Tablo13'tedir.

Tablo 13

Boşanma İçerikli Konular

Yönlendirme Yapılan Birimler	Sayı	%
Görevlilerin cevaplandığı soru	230	77,7
Din İşleri Yüksek Kurulu	54	18,2
Evlilik okulu	6	2,0
Aile okulu	3	1,0
Baro	2	0,7
Aile Sosyal İl Müdürlüğü	1	0,3
Toplam/n	296	100

Boşanma konularının %77,7'si görevliler tarafında, %18,2'si Din İşleri Yüksek Kuruluna, %2,0'i evlilik okuluna, %1,0'i aile okuluna, %0,7'si baroya ve %0,3'ü Aile Sosyal İl Müdürlüğüne yönlendirilmiştir.

Ebeveyn ve Çocuk İletişimi

Dokümanlar incelendiğinde “ebeveyn çocuk iletişimi ile ilgili neler soruldu?” sorusunun cevabı ve soru sıklığı, Tablo 14’te yer almaktadır.

Tablo 14

Ebeveyn Çocuk İletişimi

Soruların Alt Tematik Konuları	Sayı	%
Çocuk eğitim konu ve sorunları	107	42,5
Çocuk hakları konu ve sorunları	62	24,6
Ebeveyn çocuk iletişim sorunları	48	19,0
Çocuk ihmal ve istismar konuları ve sorunları	18	7,1

Engelli çocuk konuları	9	3,6
Üvey çocuk konu ve problemleri	8	3,2
Toplam/n	252	100

Bu bölümün, %42,5'i çocuğun eğitim konuları ile ilgili sorulardan oluşmaktadır. %24,6'sı çocuk hakları ile ilgilidir. Ebeveynin çocuk haklarını bilmemesinden kaynaklı sıkıntı ve sorunların oluşturduğu sorulardır. %19,0'u ebeveyn çocuk iletişim problemlerinden oluşmaktadır. %7,1'i çocuk ihmal ve istismarına giren konulardır. %3,6'sı engelli çocuk ve %3,2'si üvey çocuk konuları ile ilgilidir. Tablo 15'de bu bölümün sorularındaki yönlendirmeler yer almaktadır.

Tablo 15
Ebeveyn Çocuk Konuları

Yönlendirme Yapılan Birimler	Sayı	%
Görevlilerin cevaplandığı soru	203	80,6
Din İşleri Yüksek Kurulu	23	9,1
Aile okulu	17	6,7
Çocuk İzleme Merkezi (ÇİM)	5	2,0
Aile toplum merkezi (ATM)	3	1,2
Emniyet	1	0,4
Toplam/n	252	100

Ebeveyn çocuk konularının %80,6'sını görevliler cevaplarken, %9,1'ini Din İşleri Yüksek Kuruluna, %6,7'sini aile okuluna, %2,0'sini ÇİM'e, %1,2'sini ATM'ye, %0,4'ünü emniyete yönlendirmişlerdir.

Aile Planlaması

Aile planlaması konulu sorular iki başlık altında ele alınmıştır. Çocuk sahibi olabilme konularını içeren sorular tablo 16'da kürtaj ve doğum kontrol yöntemleri de tablo 17'de yer almaktadır.

Tablo 16
Çocuk Sahibi Olma Soruları

Soruların Alt Tematik Konuları	Sayı	%
Çocuk sahibi olma yöntemlerinden tüp bebek vs konuları	12	38,7
Evlatlık alma-verme	9	29,0
Başkasının spermi/yumurtası ile çocuk sahibi olmak	3	9,7
Taşıyıcı annelik	3	9,7
Genetik tarama ile cinsiyet seçimi	3	9,7
Koruyucu aile	1	3,2
Toplam/n	31	100

Bölümün sorularının dağılımı; %38,7'si çocuk sahibi olma yöntemlerinden tüp bebek vs. konuları, %29,0'u evlat alma-verme veya evlat edinme, %9,7'si başkasının spermi, yumurtası ile çocuk sahibi olma, %9,7'si taşıyıcı annelik, %9,7'si genetik tarama ile çocuk cinsiyet seçimi ile çocuk sahibi olma ve %3,2'si koruyucu aile olma, konularından oluşmuştur. Tablo 17'de ise aile planlaması konuları içinde yer alan doğum kontrol yöntemleri ve kürtaj konuları birlikte yer almaktadır.

Tablo 17
Kürtaj ve Diğer Konular

Soruların Alt Tematik Konuları	Sayı	%
Doğum kontrol yöntemleri (spiral taktırma, kordonları bağlatma vs.)	61	52,6
Anne karnında özürlü/sakat ya da ölü bebeğin kürtajı	22	19,0
Eşlerden birinin çocuk istememesinden dolayı kürtaj	14	12,1
Anne sağlığı tehlikesinden dolayı bebeğin kürtajı	8	6,9
Gayri meşru/nikahsız bebeğin kürtajı	7	6,0
Maddi/ekonomik sebeplerden dolayı kürtaj	4	3,4
Toplam/n	116	100

Bu bölümde %52,6'sı farklı doğum kontrol yöntemleri ile ilgili sorular, %19,0'u anne karnında özürlü ya da anne karnında ölmüş bebeğin kürtaj durumu, %12,1'i kazara kalınmış hamilelik ve eşlerden birisinin çocuk istememesinden dolayı kürtaj, %6,9'u annenin sağlık probleminden dolayı ceninin kürtaj sorunu, %6,0'sı evli veya bekar kadınların gayri meşru ilişkilerinden oluşan bebeğin kürtajı, %3,4'ü ekonomik sebeplerden dolayı kürtaj yapanların ya da yaptırmayı düşünen kişilerin sorduğu sorulardan oluşmaktadır. Bölümün yönlendirmeleri, Tablo 18'dedir.

Tablo 18

Çocuk Sahibi Olma ve Kürtaj Soruları

Yönlendirme Yapılan Birimler	Sayı	%
Görevlilerin cevaplandığı soru	105	71,4
Din İşleri Yüksek Kurulu	39	26,5
Aile okulu	2	1,4
Aile Toplum Merkezi (ATM)	1	0,7
Toplam/n	147	100

Bu bölümün sorularının %71,4'ünü görevliler cevaplandırırken, %26,5'i Din İşleri Yüksek Kuruluna, %1,4'ü aile okuluna, %0,7'si ATM'ye yönlendirilmiştir.

Psikolojik Problemler

“Psikolojik problemlerle ilgili olan sorular nelerdir?” sorusunun cevabı olarak alt tematik konular ve soru sıklığı, Tablo 19'da yer almaktadır.

Tablo 19

Psikolojik Problem İçerikli Konular

Soruların Alt Tematik Konuları	Sayı	%
Genel psikolojik korku ve sıkıntılardan oluşan konu ve sorunlar	73	49,7
Obsesif bozukluk (takıntı/vesvese)	28	19,0
Sevilen birini kaybı ile oluşan psikolojik bozukluk	15	10,2
İntihar konuları	11	7,5
Ebeveyn kaybı/boşanması sonucu çocukta oluşan sorunlar	9	6,1
Öfke kontrolsüzlüğü	5	3,4
Engelli çocuk sahibi kadınların yaşadığı psikolojik sıkıntılar	2	1,4
Panik-atak	2	1,4
Şizofren	2	1,4
Toplam/n	147	100

Bu bölümün sorularının başında gelen çeşitli korku ve sıkıntılardan oluşan sorular %49,7'dir. Danışanların ifadelerinden anlaşıldığı kadar bu korku ve sıkıntılardan başında depresyon ve pandeminin oluşturduğu belirsizlikten kaynaklanan konulardır, özellikle ölüm korkusunun oluşturduğu sıkıntılardır. %19,0'u obsesif bozukluk ile ilgilidir. %10,2'si sevilen birinin eşin, çocuğun, annenin/babanın, dedenin vs. kaybı ile oluşan sıkıntılardır. %6,1'i eşlerin boşanması ya da anne babadan birinin ölümü ile çocuklarda oluşan travmalarla ilgili sorulardır. %3,4'ü öfke kontrolsüzlüğü, %1,4'ü engelli çocuk sahibi kadınların psikolojik sıkıntıları, %1,4'ü panik-atak kişilerin soruları, %1,4'ü de şizofren hastalığı ile ilgili sorulardan oluşmaktadır (Panik-atak ve şizofren sorularında, danışanların doktor tedavisi ile kendilerine bu teşhisin konulup, tedavilerinin devam ettiği kişilerin sorduğu sorulardır, hastalıkları ile ilgili olarak). Psikolojik problem konularındaki yönlendirmeler, Tablo 20'dedir.

Tablo 20

Psikolojik Problem İçerikli Konular

Yönlendirme Yapılan Birimler	Sayı	%
Görevlilerin cevaplandığı soru	111	75,5
Din İşleri Yüksek Kurulu	14	9,5
Aile Toplum Merkezi	10	6,8
Aile Sosyal İl Müdürlüğü	9	6,1

Aile okulu	3	2,0
Toplam/n	147	100

Bu bölümde %75,5'i görevliler tarafından cevaplandırılmış, %9,5'i Din İşleri Yüksek Kuruluna, %6,8'i aile toplum merkezine, %6,1'i Aile Sosyal İl Müdürlüğüne, %2,0'si aile okuluna yönlendirilmiştir.

Miras Paylaşımı

“Miras ile ilgili neler soruldu?” konusunun cevabı, Tablo 21’de yer almaktadır.

Tablo 21

Miras

Soruların Alt Tematik Konuları	Sayı	%
Kız ve erkek çocuk arası mirasta ayırım yapma	29	25,4
Kardeşler arası miras sorunu	25	21,9
Miras ile ilgili diğer konular (Süt kardeş/anne-baba, torun, evlatlık vs)	21	18,4
Karı-koca/ölen eşin miras konuları	12	10,5
Hala-amca/dayı-teyze/torun vs miras konuları	11	9,6
Mirasta varislerden mal kaçırma	9	7,9
Ebeveynlerin varislerden birini ya da hepsini mirastan reddetme konuları	7	6,1
Toplam/n	114	100

Bu bölüm konularının %25,4'ünü ebeveynin kız ve erkek çocuk arasında mirasta yapılan ayırımdan kaynaklanan sorular, %21,9'unu kardeşler arasındaki miras kavgaları oluşturmaktadır. %18,4'ünü süt kardeş/anne-baba, torun ve evlatlık ya da üvey çocuk ile ilgili miras konuları, %10,5'ini eşi ölen kadın ve erkeğin yeni biri ile evlenip, eski eşin mirasını alıp almama konuları ile ilgili sorulardır. %9,6'sı anne/baba ölünce amca/hala-dayı-teyze ile yaşanan miras konularıdır. %7,9'u mirasta varislerden mal kaçırma konuları ve %6,1'i ebeveynlerin kendileri hayatta iken varislerden birini ya da hepsini mirastan red konuları ile ilgili sorulardan oluşmaktadır. Bölüm sorularının yönlendirmeleri, Tablo 22'dedir.

Tablo 22

Miras

Yönlendirme Yapılan Birimler	Sayı	%
Görevlilerin cevaplandığı soru	83	72,8
Din İşleri Yüksek Kurulu	27	23,7
Aile okulu	2	1,8
Baro	2	1,8
Toplam/n	114	100

Bölümün sorularının %72,8'i görevliler tarafından cevaplandırılırken, %23,7'si Din İşleri Yüksek Kuruluna, %1,8'i'si aile okuluna ve baroya yönlendirilmiştir.

Aile İçi Şiddet

Kartekslerde “aile içi şiddetle ilgili neler soruldu?” konulu bilgiler, Tablo 23’de yer almaktadır.

Tablo 23

Aile İçi Şiddet Konuları

Soruların Alt Tematik Konuları	Sayı	%
Erkeğin karısına fiziksel şiddeti	45	41,7
Ailede eşlerin birbirine psikolojik, sözlü ve duygusal şiddeti	39	36,1
Ebeveynin gençlere yönelik yapılan şiddeti	14	13,0
Çocukların yaşlı ebeveyne şiddeti	5	4,6
Kadının kocasına yönelik fiziksel şiddeti	3	2,8

Töre cinayeti	2	1,9
Toplam/n	108	100

Bu bölümde %41,7 ile erkeğin karısına fiziksel şiddeti başta gelmektedir. %36,1'i eşlerin birbirlerine genellikle de erkeğin kadına karşı uyguladığı sözlü, duygusal ve psikolojik şiddet konuları, %13,0'ü ebeveynin çocuk, ergen ve gençlere yönelik yapılan fiziksel ve psikolojik şiddet konuları ile ilgili sorulardır. %4,6'sı çocukların yaşlı ebeveyne yönelik fiziksel ve psikolojik şiddetleri, %2,8'i kadının kocasına yönelik uyguladığı fiziksel şiddet, %1,9'u töre cinayetleri ile ilgili konulardan oluşmaktadır. Yönlendirmeler, Tablo 24'te yer almaktadır.

Tablo 24
Aile İçi Şiddet Konuları

Yönlendirme Yapılan Birimler	Sayı	%
Görevlilerin cevaplandığı soru	68	63,0
Aile Sosyal İl Müdürlüğü	11	10,2
Din İşleri Yüksek Kurulu	10	9,3
Şiddet İzleme ve Önleme Merkezi (ŞÖNİM)	8	7,4
Aile okulu	5	4,6
Emniyet	4	3,7
Baro	1	0,9
Evlilik okulu	1	0,9
Toplam/n	108	100

Yönlendirmelerde %63,0'unu görevliler cevaplandırırken, %10,2'si Aile Sosyal İl Müdürlüğüne, %9,3'ü Din İşleri Yüksek Kuruluna, %7,4'ü şiddet izleme ve önleme merkezine, %4,6'sı aile okuluna, %3,7'si emniyete, %0,9'u evlilik okuluna ve %0,9'u baroya yönlendirilmiştir.

Bağımlılık

Bağımlılık ile ilgili sorular, bağımlılık çeşidine göre, Tablo 25'de yer almaktadır.

Tablo 25
Bağımlılık Çeşitleri

Soruların Alt Tematik Konuları	Sayı	%
Teknoloji (internet, bilgisayar, telefon, sosyal medya, vs.)	43	44,3
Alkol	28	28,9
Uyuşturucu	15	15,5
Sigara	6	6,2
Kumar	5	5,2
Toplam/n	97	100

Bu bölümün sorularında pandeminin de etkisi ile %44,3'ü ile teknoloji (internet, bilgisayar, telefon, televizyon, sosyal medya, oyun vs.) bağımlılığı başta gelmektedir. %28,9'unu alkol bağımlılığı ile ilgili sorular, %15,5'ini madde ya da uyuşturucu soruları, %6,2'sini sigara, %5,2'sini kumar (iddia) soruları oluşturmaktadır. Yönlendirmeler, Tablo 26'dadır.

Tablo 26
Bağımlılık

Yönlendirme Yapılan Birimler	Sayı	%
Görevlilerin cevaplandığı soru	72	74,2
Din İşleri Yüksek Kurulu	14	14,4
Aile Toplum Merkezi	5	5,2
Aile Sosyal İl Müdürlüğü	3	3,1
Aile okulu	2	2,1
ŞÖNİM	1	1,0
Toplam/n	97	100

Bu bölümün sorularının, %74,2'sini görevliler cevaplandırırken, %14,4'ü Din İşleri Yüksek Kuruluna, %5,2'si aile toplum merkezine, %3,1'i Aile Sosyal İl Müdürlüğüne ve %2,1'i aile okuluna, %1,0'i ŞÖNİM'e yönlendirilmiştir.

Aldatma

Dokümanlardaki aldatma konuları karı-koca üzerinden incelenerek, eşlerin birbirini aldatma konuları, Tablo 27'de yer almaktadır.

Tablo 27

Aldatma

Soruların Alt Tematik Konuları	Sayı	%
Erkeğin aldatması (cinsel olarak)	63	69,2
Kadının aldatması (cinsel ve sosyal medya olarak)	16	17,6
Aldatılma şüphesi taşıyan eşin soruları	12	13,2
Toplam/n	91	100

Bu bölümde %69,2'si erkeğin cinsel olarak aldatması ile ilgili sorular, %17,6'sı kadınların cinsel ve sosyal medya üzerinden kocalarını aldatma konuları, %13,2'si aldatma şüphesi ile ilgili problemlerin sorulduğu sorulardan oluşmaktadır. Bölümün yönlendirmeleri, Tablo 28'dedir.

Tablo 28

Aldatma

Yönlendirme Yapılan Birimler	Sayı	%
Görevlilerin cevaplandığı soru	60	65,9
Din İşleri Yüksek Kurulu	20	22,0
Evlilik okulu	5	5,5
Aile Sosyal İl Müdürlüğü	3	3,3
Aile okulu	3	3,3
Toplam/n	91	100

Aldatma bölümünün sorularının %65,9'u görevliler tarafından cevaplandırılırken, %22,0'si Din İşleri Yüksek Kuruluna, %5,5'i evlilik okuluna, %3,3'ü Aile Sosyal İl Müdürlüğüne, %3,3'ü aile okuluna yönlendirilmiştir.

Cinsel Muhtevalı Konular

“Cinsel konular ile ilgili neler sorulmuştur?” sorusunun cevabı, Tablo 29'dadır.

Tablo 29

Cinsellik ile İlgili Soruları

Soruların Alt Tematik Konuları	Sayı	%
Cinsel tercih konuları/sorunları	12	33,3
Cinsel taciz/tecavüz soru ve konuları	9	25,0
Zina konuları	6	16,7
Ensest konuları ve sorunları	6	16,7
Eşcinsellik konuları	3	8,3
Toplam/n	36	100

Cinsellik ile ilgili soruların %33,3'ü cinsel tercih konularıdır. Bu soruların çoğunluğu gençler tarafından sorulmuştur. %25,0'i cinsel taciz ve tecavüz olayı yaşayanların soruları, %16,7'si zina konuları ve %16,7'si ensest konuları ile ilgilidir. %8,3'ü eşcinsellik sorularından oluşmaktadır. Yönlendirmeler, Tablo 30'da yer almaktadır.

Tablo 30
Cinsel Konular

Yönlendirme Yapılan Birimler	Sayı	%
Görevlilerin cevaplandığı soru	23	63,9
Din İşleri Yüksek Kurulu	8	22,2
Aile toplum merkezi	3	8,3
Aile Sosyal İl Müdürlüğü	1	2,8
Evlilik okulu	1	2,8
Toplam/n	36	100

Bölümün sorularından %63,9'u görevliler tarafından cevaplandırılırken, %22,2'si Din İşleri Yüksek Kuruluna, %8,3'ü aile toplum merkezine, %2,8'i Aile Sosyal İl Müdürlüğüne ve %2,8'i evlilik okuluna yönlendirilmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

İzmir müftülüğü 2020-2021 yılları arası ADRB kartekslерinin incelendiği bu çalışmada; kayıtlarda en fazla %20,0 ile karı-koca arasındaki iletişim sorunlarından kaynaklanan problemler yer almaktadır. %14,8 ile evlilik öncesi, arkadaşlık, nişanlılık dönemi ve nikah sorunları, %13,0 ile akrabalarla (gelin-kaynana, damat-kaynana, kayınpeder-gelin, kayınpeder-damat, kardeşler arası konular, anne-baba-hakkı vs.) ilgili soru ve sorunlar gelmektedir. En az %1,2 ile cinsel içerikli sorular sorulmuştur (karı-koca arasındaki cinsel konular bu bölümde yer almamaktadır). Soruların kartekslere fetva verilecek şekilde çok kısa kaydedilmiş olması dikkat çekmektedir. Örneğin, 3127 numaralı kartekte “mehir ne demektir?”, 3015 nolu kartekte “miras hukuku” şeklinde bir kayıt vardır ancak ne açıklama yapılmış ne de yönlendirme yapılmıştır. Yine aynı şekilde 74 numaralı kartekte “süt anneye miras düşer mi?”, 172 nolu “eşler birbiriyle küs kalabilir mi?”, 133 nolu kayıta “çocuk eğitimi”, 322 nolu “iletişim”, 422 nolu kartekte “sadece dini nikah kıydırmak istemesi” şeklinde kayıtlar düşülmüş ancak hikayeleri yazılmamıştır. Bunun gibi pek çok örnek kartekslerde yer almaktadır. Danışan ya bu şekilde fetva almak amaçlı sorusunu özetleyerek sormuştur ya da hikayesini uzunca anlatmış fakat görevli tarafından yazmak zor geldiği için konu kısaca soru şeklinde kaydedilmiştir. Olay örgüsü anlatılmadan sadece fetva verilecek şekilde sorunun kaydedilmesi, görevlilerin danışan sorularını, problemlerinin konularını düzgün bir şekilde kartekslere kaydetmediğini göstermektedir. Çünkü, nadir de olsa bazı sorularda danışanın hikayesi uzunca ve detaylı bir şekilde kaydedilmiştir.

Kartekslerdeki yönlendirmelerde, danışanın sorularına %76,4 ile görevlilerin cevap verdiği görülmektedir. Muhtemelen benzer sorular çok sorulduğu ve görevli de cevabını bildiği için soruları yanıtlayarak, yönlendirilme yapılmadığından oranın yüksek çıktığı söylenebilir. İkinci sırada %14,3 ile danışan, sorularının cevabını alabilmek için, Din İşleri Yüksek Kuruluna yönlendirilmiştir. Danışan sorularında ya da problemin konusunda bir şekilde dini bir yön dile getirildiğinden görevlinin danışanı Din İşleri Yüksek Kuruluna Yönlendirdiği ortaya çıkmaktadır. En az yönlendirme ise %2 ile baro ve güvenlik güçlerine yapılmıştır. Soruların alt tematik konularının çeşitliliği ile yönlendirmeler karşılaştırıldığında, danışan tarafından yapılan yönlendirmelerin yetersiz olduğu söylenebilir. Örneğin, 2404 numaralı kartekte danışan “Biz boşandıktan sonra çocuğum annesinde kaldı. Hukukun bana tanıdığı günlerde çocuğumu görme fırsatım bazen engelleniyor. Böyle zamanlarda ne yapacağımı bilemiyorum. Bana yol gösterebilir misiniz?” sorusu ile yardım isterken, bu konuda nereden yardım alacağına dair yönlendirme yapılmamıştır. 2353 numaralı kartekte “Çevremden etkilenerek cinsiyet değiştirdim. Bu değişiklik sürecinde yanımda olan dernekler, sonrasında beni yalnız bıraktılar. Bu arada ailemle aram açıldı. Geç de olsa yaptığım hatanın farkına vardım. Ama şu anda ne yapmam gerektiğini bilmiyorum. Ailemi ve çevremi geri kazanmak konusunda neler yapabilirim?” şeklinde kayıtlara girmiş bu soruya da herhangi bir yönlendirme yapılmamıştır. 1089 numaralı kartekte “eşim beni sürekli dövüyor artık dayanamıyorum, boşanmak istiyorum ama beni boşamıyor benim ondan boşanma hakkım var mı? boşanırsam günaha girer miyim?” şeklindeki bir soruda danışan içinde bulunduğu olayın dini boyutunu sormuş olsa bile şiddet mağduru kişiye yapılacak yönlendirme bellidir. Ancak bu soruda da yönlendirme yoktur. 2422 numaralı kartekte “Eşim öldü. 2 tane özürü evladım var. Bunalımdayım ne yapabilirim?” şeklindeki gibi, soru örneklerini çoğaltmak mümkündür. Yukarıda zikredilen danışan

sorularında görüldüğü gibi soruyu soran kişiler ADRB biriminden yardım istemiş, ancak bu ve benzeri konularda danışanlara yönelik yapılan herhangi bir yönlendirme yoktur. Muhtemelen bu sorulara görevliler tarafından cevap verilmiş olmalıdır. Örnek sorularda görüldüğü gibi danışanların sorunlarına görevliler cevap verseler bile psikolojik yardım hizmeti sunan kurumlara yönlendirme yapılması da bir rehberliktir.

Psikolojik problemlerin alt tematik konularının çeşitliliği ile yapılan yönlendirmeler incelendiğinde, yönlendirmelerin yetersizliği ortaya çıkmaktadır. Özellikle genel psikolojik sıkıntılar başlığı altında verilen konularda depremden ve pandemiden dolayı ölüm korkusu yaşayan kişilerin sorunları, sevilen kişinin kaybı ve intihar gibi alanlarda sorun yaşayan danışanların psikolojik destek sağlayan hizmet birimlerine yönlendirilmeleri gerekirken Din İşleri Yüksek Kuruluna, Aile Sosyal İl Müdürlüğü ve aile okulu gibi kurumlara yönlendirilmeleri rehberlik ve danışma hizmetinin verimli bir şekilde yapılamadığını göstermektedir. Her ne kadar danışanlar psikolojik sorunlarını ve buna benzer konuları görevliye aktardıklarında hep dini bir boyutunu öğrenmek istemiş olsalar da aslında içlerinde yaşadıkları huzursuzluğa, acıya, çaresizliğe bir arayış içinde olduklarını göstermektedir. Görevlinin danışma becerilerini kullanarak danışanı aktif bir şekilde dinleyebilmesi kadar doğru kuruma yönlendirebilmesi de önemlidir.

Bağımlılık ile ilgili konularda da psikoloji konularındaki gibi yönlendirmeler eksik ve yetersizdir. Örneğin, 235 numaralı kartekte “Kendi paramla uyuşturucu içmeye başladım bırakamıyorum şimdi bir hayat kurmak istiyorum bu illetten kurtulmak için ne yapmalıyım?” sorusuna yapılan herhangi bir yönlendirme yoktur. 470 numaralı kartekte bir annenin “Oğlum zararlı madde bağımlısı ona nasıl yardımcı olabilirim?” şeklindeki talebine, yapılan yönlendirme aile toplum merkezidir. Oysa bu annenin, Çocuk Ergen Madde Bağımlılığı Merkezine (ÇEMATEM)’e yönlendirilmesi gerekirdi. 1034 numaralı kayıta “Oğlum madde kullanıyor. Maddeye ulaşamadığı zaman bize fiziksel şiddet uyguluyor dayaktan korktuğum için ona maddeyi alması için para veriyorum günaha girmiş olur muyum?” dini endişe ile sorulmuş ama ciddi yardım gereken bir anne ve oğul öyküsünde de yönlendirme yoktur. 1094 numaralı kayıta “Eşim alkol kullanıyor. Alkol aldığı zaman da eşyalara zarar verip bir şeyleri kırıyor. İki tane çocuğum var. Onların babasız büyümesini istemediğim için sabrediyorum ama bazen çekilmez oluyor. Ne yapabilirim?”, 1623 numarada “Liseye ilk başladığım yıllarda arkadaş çevremle beraber alkol kullanmaya başladım. Liseden önce namaz kılıyordum sigara bile kullanmıyordum. Kendimi bir anda çok farklı bir hayatın içinde buldum. Ailem dahil hiçbir çevrem kalmadı ve maddi açıdan da çok sıkıntı çekiyorum. Alkolü terk edemiyorum, bırakamıyorum. Artık bırakmam gerektiğinin farkındayım ama çabalasam da olmuyor, bana yardımcı olur musunuz?”, 2485 numarada “Evliliğimi, evimdeki babamla olan problemlerden dolayı kurtuluş sebebi olarak yapmıştım. Eşim de bana, babam gibi alkol bağımlılığının problemlerini yaşattı. Evliliğimin devam etmesi için ne kadar emek verdimse sonuç alamadım. Uzun bir boşanma evresi yaşadık. Bu evrede çocuğum babasındaydı. Evet, babası maddi olarak evladımın yanındaydı fakat onun arkadaş çevresini kontrol edemedi. Şimdi evladımın uyuşturucu bağımlılığından kurtulmasını istiyorum. Evladım da bu illetten kurtulmak için kararlı. Bize bu konuda nasıl bir manevi destek sağlayabilirsiniz?”, 3082 nolu kartekte “Alkol bağımlısıyım, günlük alkol almadığım zaman duramıyorum, kendimi rahat hissedemiyorum ama içtikten sonra da aile içinde sıkıntılar yaşıyorum. Eşimle ayrılma noktasına geldik. Çocuklarım var içsem de içmesem de hem psikolojik hem de fizyolojik olarak çok kötü etkiliyor. Ne yapmam lazım? Kurtarın beni hocam.” şeklindeki örneklerde görülen feryat edercesine yardım talep eden danışanlara bağımlılıkla mücadele konusunda herhangi bir yönlendirme yapıldığına dair kartekte kayıt yoktur. Soruyu soran ya madde bağımlısının annesi, karısı ki şiddet görmekte idirler ya da bağımlı kişinin kendisidir. Bunların Alkol-Madde Bağımlılığı Araştırma, Tedavi ve Eğitim Merkezi (AMATEM) ve ÇEMATEM gibi birimlere yönlendirilmeleri de rehberlik hizmeti içindedir. Ancak bu alanda yapılan yönlendirmelerin de hem eksik hem de yetersiz olduğu görülmektedir.

Angın ve Altaş’ın (2018), büro görevlilerinin doğru bir danışmanlık ilişkisi için gereken koşulları sağlamadığı ve danışmanlık becerilerini sergilemede yetersiz kaldıkları, danışanların aile ve evlilik ilişkileriyle ilgili sorunlarını çözme konusunda gereken donanımına sahip olmadıkları bütün bunların yanında diğer yardım meslekleriyle iş birliği ve yönlendirme ekseninde koordineli çalışabilecek

eğitim ve deneyime sahip olmadıkları şeklindeki çıkarımları, özellikle yönlendirme eksikliği ve yetersizliğine vurgu yapan bu çalışmayı desteklemektedir.

Tüm bu yetersiz yönlendirme eksikliği yanında, görevli tarafından yönlendirilen danışanın ilgili kurumdan hizmet alıp almadığı da belirsizdir. Çünkü görevlinin danışanı takip ve izleme imkânı yoktur. ADRB'den yardım isteyenler veya sorunlarını iletenlerden bir dönüt olmadığından, yönlendirilen danışanların durumları bilinmemektedir. Bütün bu olumsuz göstergelere rağmen ADRB toplum içinde yaşanan aile problemlerine yönelik bir sorumluluk almış, eksik ve hatalarıyla birlikte bu görevi yerine getirmeye çalışmaktadır. DİB zaman zaman bu birimlerde görev yapan çalışanlara yönelik hizmet içi seminerleri düzenlemektedir. Her ne kadar bu birimde seminer alan bireyler görevlendirilse de psikolojik danışmanlık becerileri kapsamında, danışanların sorunlarıyla ilgili farklı boyutları görebilme ve onları daha iyi anlama, danışmalık oluşumundaki şartları tanıma ve danışma sürecini doğru yönetebilme, danışmanlıkta kullanılabilecek birtakım terapötik tekniklerden yararlanabilme gibi kazanımların elde edilmesi uzun zaman alabilir. Geriye dönüş mümkün olmadığına göre yapılacak olan; ülkemizde acil durumlarda ihbarda bulunmak için sağlık, emniyet, yangın, güvenlik gibi konularda ayrı ayrı numaralar kullanılmasına son verilmiş ve acil yardım çağrıları için kullanılan 7 kuruma tek bir numara ile (112 Acil Çağrı Merkezleri) ulaşılabilmektedir. Böylece bu kurumlarla koordinasyon imkânı sağlayan model uygulamaya konulmuştur. Aynen bunun gibi, ADRB birimini arayan danışanın sorunu diğer hizmet birimleri ile ilgili ise görevlinin bir tuşla danışanı ihtiyacı olduğu birime bağlamasıyla hizmet gerçekleştirilmiş olur. Disiplinler arası iş birliği ile emniyet, baro, AMATEM, ÇEMATEM, ÇİM, ŞÖNİM, ATM, ADRB vb. psikolojik yardım hizmeti sunan diğer kurumların eş zamanlı olarak koordineli çalışabilmeleri mümkündür. Böylece ADRB görevlilerinin yetersiz ve eksik yönlendirme sorununun çözülebileceği düşünülmektedir.

Yazarların Katkı Oranı

Bu makale tek yazarlıdır. Yazarın katkı oranı %100'dür.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada çıkar çatışması olacak bir husus yoktur.

Kaynaklar

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2017). Aile danışmanlığı ve boşanma süreci (rapor). https://www.aile.gov.tr/Raporlar/ATHGM/aile_danismanligi.pdf. (4. 5. 2022).
- Angın, Y. ve Altaş, N. (2018). Aile ve dini rehberlik bürosu görevlilerinin karşılaştıkları psiko-sosyal sorunlara yaklaşımlarının dini danışmanlık ve rehberlik açısından değerlendirilmesi, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18(2), 661-689.
- Aybey, S. (2015). Aile ve dini rehberlik bürolarına gelen sorular ışığında kadınların boşanma nedenleri (Ege bölgesi örneği). *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. Eylül. 2 (4). 104-126.
- Bayer, A. (2018). Ailede yaşanan anlaşmazlıklar ve çözüm önerileri. *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*. 1(2). 215-234.
- Berktaş, S. ve Dimli Oraklıbel, R. (2021). Sanayi devrimi ile gelen değişim: iş bölümü ve yabancılaşma. *Atlas Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*. 5(6). 1-10.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri*. (Çeviri Editörleri: M. Bütün ve S. B. Demir). (4. Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni*. (Çeviri Editörü: S. B. Demir). Ankara: Eğiten Kitap.

- Çayiroğlu, Y. (2016). Modern zamanlarda ailevi çözülmenin psiko-sosyal dinamikleri. *Mehir Dergisi*. 1. 11-40.
- Gazioğlu, E. (2013). Kadın cinayetleri: kavramsallaştırma ve sorunlu yaklaşımlar. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 7(30). 89-100.
- Kamiloğlu, C. (30 Aralık 2018). *New York'da üçüncü cinsiyet dönemi 2019'da başlıyor*. <https://www.amerikaninsesi.com/a/new-yorkta-ucuncu-cins-donemi-basliyor/4721721.html>. 17.04.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Mürsel, C. ve Onur, F. (2020). Aile ve dini rehberlik bürosu görevlilerinin karşılaştıkları problemlere dini danışmanlık ve rehberliğin katkısı (Bingöl örneği). *Antakiyat*. 3(2). 231-255.
- Ortaylı, İ. (2000). *Osmanlı toplumunda aile*. İstanbul: Pan Yayınları.
- Öter, A. Ve Özkul, Ö. (2019). Modernleşmenin yaşam tarzı üzerindeki etkileri ve yöruklerde modernleşme eğilimleri (Batı Akdeniz örneği- Isparta, Burdur, Antalya). *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 47(2). 156-184.
- Paker, T. (2017). Durum çalışması (134). *Nitel Araştırma* (Editör: Y. Bayyurt ve F. Nevra Seggie). Ankara: Anı Yayınları.
- Saldana, J. (2022). *Nitel araştırmacılar için kodlama el kitabı*. (Çeviri: A. Tüfekçi ve S. N. Şad). (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Şah, U. (2020). Eleştirel söylem analizi: temel yaklaşımlar. *Kültür Araştırmaları Dergisi*. (7). 210-231.
- Şahin, A. (2021). Türk kültür ve devlet geleneğinde kadın ve aile (80-122). (Editörler: N. Çetin ve E. Şener). *Kadın ve Aile*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Tatlılıoğlu, K. ve Küçükköse, İ. (2015). Türkiye'de kadına yönelik şiddet: nedenleri, koruma önleme ve müdahale hizmetleri. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (DÜSBED)*. Yıl 7. (13). 199-200.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK). (2021). Evlenme ve boşanma istatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2020-37211>. (22.06.2022).
- Twenge, J. M. and Campbell, W. K. (2010). *Asrın vebası narsisizm illeti*. (Çeviren: Ö. Korkmaz). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Ulusoy, M. (2017). *Batının çöküş alameti olarak eşcinsellik ve foucault*. <https://www.aydinlik.com.tr/kose-yazilari/mehmet-ulusoy/2017-mayis/bati-nin-cokus-alameti-olarak-escinsellik-ve-foucault-2>. 17.04.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, S. ve Certel, H. (2021). Dini danışmanlığa konu olan ailevi sorun olarak psikolojik problemler. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1(39). 100-129.
- Yin, R. K. (2017). *Durum çalışması araştırması*. (3. Baskıdan Çeviri, Çeviren: İ. Günbay). Ankara: Nobel Yayınları.
- Zümrüt, O. (2004). *İslam kurumları*. Ankara: OMÜİF Yayınları.

Extended Abstract

Introduction

The world we live in has undergone a rapid change in the political, social, cultural, economic, scientific and technological fields in the last two centuries. The modernization that started with the industrial revolution and the change that came with technology started in Europe and affected all societies. This change has deeply affected both the lives of individuals and the social life of Western countries. Individualism, narcissism epidemic and unlimited freedom naturally changed the structure and function of the family. The family, which is the foundation of society, is under a terrible risk in this century due to the increasing number of divorces or undesirable marriage, families consisting of a single mother or father, living together without marriage, legitimizing betrayal in marriage for various reasons, and the increase in the number of children born out of wedlock. In the thirty years we have lived, the family institution is in serious danger due to same-sex marriages, asexuality and the third gender.

In our country, the family is faced with serious problems with the effect of the change in the world, despite the protective principles and rules of the religion of Islam, its deep-rooted tradition and culture. With the weakening of religious, spiritual and moral sensitivity, miscommunication, domestic violence, cheating, murder of parents and children, femicides, increasing divorces, along with increasing psychological problems is growing. For this reason, with the approval dated April 15, 2002 and numbered 199, the Presidency of Religious Affairs (PRA) established a "Family Guidance and Guidance Office" within the scope of religious consultancy and guidance within the scope of provincial mufti. The aim is to try to find solutions to family problems in society.

In this study; Over the questions recorded to the Izmir mufti FRGO unit between the years 2020-2021, "What were the clients asked?" and the staff asked the client's questions "Which questions were guided?" It was aimed to find answers to the questions and to draw attention to the coordinated work in interdisciplinary cooperation through the variety of questions.

Method

This article consists of a qualitative research on family questions asked to the Izmir mufti FRGO unit between the years 2020-2021. In this study, the holistic single case design was used. The case study is a type of design in qualitative research that can be both the product and the object of the research. Holistic single case pattern; It is the preferred pattern in the study of unique situations, which is formed with a single analysis unit. In this context, case studies; It is an in-depth and longitudinal study of phenomena such as a person, an event, a unit. Institutions to which family problems are communicated; Family Community Centers (FCC), Family Courts, Associations/Departments/Sections affiliated to the Ministry of Family and Social Services, and FRGO established by the PRA under the provincial mufti. In this study, only family-related issues/questions registered in FRGO were selected and used as a single case, not family problems in other institutions and questions registered in other lines of mufti offices. The diversity of the questions and the guidance given to these questions were discussed. In this study, documents were used as data collection technique. Of the 3047 questions, the research question was "What was asked by the clients?" In this context, raw data (documents) were read and classified into the thematic framework. Sub-themes (categories) and codes were created with the questions prepared with the questionnaire, the main theme being family problems. All classified data were evaluated and interpreted with descriptive analysis.

Findings

Although not directly related to family counseling among 3443 questions examined in FRGO charts, some issues with creed, worship, fatwa and social content were recorded in the charts by the officer. These questions were left out of the research. Thus, 3047 questions were examined. Among these questions, at most 20,0% are matters between husband and wife. 14,8% engagement and wedding

questions, 13,0% questions about problems with relatives, 9,9% parent and teen issues, 9,7% divorce issues, 8,3% parent-child problems, 4,8% psychological problem topics, 4,8% birth control and abortion issues, 3,7% inheritance and 3,5% domestic violence issues, 3,2% questions about addiction and 3,0% betrayal by husband and wife, 1,2% sexually explicit questions were asked.

The findings in directing family questions to different institutions; 76,4% the officials responded. Other directions are as follows 14,3% to High Council of Religious Affairs, 2,4% to family school, 1,4% to Family Social Provincial Directorate, 0,9% to family community center, 0,8% to courses that provide education on marriage, 0,3% to violence prevention center and 0,3% to child follow-up center, 0,2% to security forces and law, clients were directed.

Conclusion, Discussion and Recommendations

Between the years of 2020-2021, İzmir mufti's FRGO cards were examined with 3047 questions. Most of the family questions were recorded in the form of a fatwa. This shows that the questions about family counseling are not recorded properly and correctly in the cartexes. When the variety of family questions and referrals are compared, it turns out that the referrals made by the client are insufficient. In particular, guidance on domestic violence, addiction and psychological problems is insufficient. For example, a client seeks help: "I'm addicted to alcohol, I can't stop when I don't drink alcohol daily, I can't feel comfortable, but after drinking, I have problems in the family. My wife and I are at the point of breaking up. I have children, whether I drink or not, it affects them both psychologically and physiologically. What should I do? Save me, master." There is no record of any guidance given to clients who cry out for help on the fight against addiction. In this case, it is seen that the directions are both incomplete and insufficient. It is also unclear whether the client referred by the officer receives service from the relevant institution. Because the officer does not have the opportunity to follow up and monitor the client.

Despite all these negative indicators, FRGO has taken a responsibility for family problems in the society and tries to fulfill this duty with its deficiencies and mistakes. PRA organizes in-service seminars for the employees working in these units from time to time. It may take a long time for individuals to gain psychological counseling skills, to see different dimensions of their problems and to gain a better understanding of them, to recognize the conditions in the formation of counseling and to manage the counseling process correctly, to benefit from some therapeutic techniques that can be used in counseling. What will be done for this; With interdisciplinary cooperation, security forces, family courts/associations/offices, Alcohol-Substance Addiction Research, Treatment and Education Center, Child and Adolescent Substance Abuse Center, Victims' Children Examination and Treatment Center, Violence Prevention Center, Family Community Center, FRGO and etc. It is possible for institutions providing psychological help services to work simultaneously in coordination.